

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора медичних наук, професора Соколової Ірини Іванівни на дисертаційну роботу Батіг Ірини Вікторівни на тему «Особливості ортодонтичного лікування хворих на генералізований пародонтит молодого віку», подану на здобуття ступеня доктора філософії до разової спеціалізованої вченої ради ДФ 76.600.090 у Буковинському державному медичному університеті з правом прийняття для розгляду та проведення разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» зі спеціальності 221 «Стоматологія»

Актуальність теми. Ортодонтичне лікування займає важливе місце у лікуванні пацієнтів з пародонтитом завдяки збільшенню доступності ортодонтії для дорослих. Сьогодні бездоганний зовнішній вигляд асоціюється з кращими соціальними та професійними можливостями, впевненістю у собі. Лікування цієї групи пацієнтів часто вимагає міждисциплінарної співпраці з пародонтологами, стоматологами-терапевтами, імплантологами та щелепно-лицевими хірургами.

В ортодонтії здоров'я пародонту відіграє провідну роль, стан якого визначає базову лінію для потенційного ортодонтичного лікування. Оскільки ортодонтія здебільшого пов'язана з переміщенням зубів, вік пацієнта, стан пародонту, звички гігієни ротової порожнини, наявність системних захворювань можуть вплинути на хід ортодонтичного лікування. Для досягнення найкращого результату лікар-пародонтолог та лікар-ортодонт повинні спільно оцінити всі пародонтологічні ситуації, розробити добре продуману стратегію ведення пацієнтів. Застосування такого мультидисциплінарного підходу до лікування, який враховує індивідуальні терапевтичні потреби та можливості, сприятиме найкращим

результатам у багатьох клінічних ситуаціях і стане вирішальним для довгострокового терапевтичного успіху.

Тому обраний І.В. Батіг та її керівниками напрямок дисертаційного дослідження є, безумовно, актуальним та таким, що відображає сучасні тенденції розвитку стоматологічної науки та практики.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота Батіг Ірини Вікторівни є фрагментом комплексної науково-дослідної роботи кафедри терапевтичної стоматології Буковинського державного медичного університету «Обґрунтування та впровадження нових методів діагностики, лікування, профілактики та реабілітації стоматологічних хворих» (№ держреєстрації 0120U102553). Дисертант є співвиконавцем наукової роботи.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій.

Для досягнення поставленої мети й виконання завдань дисертаційного дослідження Батіг І.В. обстежено 225 осіб віком від 18 до 35 років, які зверталися за стоматологічною допомогою з приводу лікування стоматологічних захворювань. Усі обстежені пацієнти були розподілені на 2 групи: 150 осіб молодого віку із захворюваннями пародонта та 75 осіб молодого віку з різними зубощелепними деформаціями.

Застосовані дисертанткою методи дослідження сучасні та максимально інформативні. Серед них: клініко-інструментальні – для оцінки стану тканин пародонта і наявності аномалій положення зубів; рентгенологічні – для оцінки стану кісткової тканини альвеолярних відростків щелеп; ультразвукова денситометрія – для визначення мінеральної щільності кісткової тканини альвеолярної кістки; функціональні: комп'ютеризований прецизійний аналіз оклюзії (T-scan); статистичні – для математичного обчислення отриманих результатів.

Для визначення ефективності проведеного лікування пацієнти були

повторно обстежені через 6 та 12 місяців після проведеного початкового ортодонтичного лікування.

Отже, враховуючи те, що проведені І.В. Батіг дослідження ґрунтуються на достатньому фактичному матеріалі й комплексному аналізі клінічних, додаткових, лабораторних та статистичних методів, надані автором результати слід вважати обґрунтованими й вірогідними, а достовірність викладених в дисертаційній роботі наукових положень та висновків є незаперечною.

Наукова новизна одержаних результатів вагома і полягає у 4 положеннях, які стосуються систематизації наукових даних щодо поширеності аномалій положення зубів та ефективності раннього ортодонтичного лікування хворих на генералізований пародонтит молодого віку з використанням знімної ортодонтичної апаратури та його впливу на гігієнічний стан пародонта. Також доповнено дані щодо ефективності застосування ортодонтичного лікування у обраного контингенту хворих із використанням вітамінно-мінерального комплексу та в залежності від типу діяльності різних відділів вегетативної нервової системи.

Практичне значення отриманих результатів не менш вагоме і полягає у розробці медикаментозних комплексів для стимуляції мінералізації альвеолярної кістки при ортодонтичному лікуванні хворих на генералізований пародонтит молодого віку з різним типом функціонування різних відділів вегетативної нервової системи.

Результати вивчення особливостей та інтенсивності захворювань тканин пародонта в осіб молодого віку можуть бути використані при плануванні ортодонтичного лікування в амбулаторно-поліклінічних умовах. А визначені показники ротової рідини – при виборі тактики та оцінці ефективності лікувальних заходів при курації осіб із хворобами пародонта, що перебувають на ортодонтичному лікуванні.

На підставі отриманих результатів клінічних та лабораторних

досліджень опрацьована ефективна методика лікування хворих на генералізований пародонтит у хронічній та початковій формі.

Впровадження результатів дослідження. Профілактично-лікувальний комплекс для даної категорії хворих впроваджено у педагогічний процес п'ятьох кафедр стоматологічного профілю медичних університетів України та у практичну діяльність 2-х закладів охорони здоров'я муніципальної та державної форм власності.

Апробація результатів дисертації та публікації. Основні положення дисертаційної роботи висвітлено у 9 друкованих працях, серед яких 4 публікації в наукових фахових виданнях, рекомендованих МОН України та 5 – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Основні положення дисертаційної роботи представлено на 5 міжнародних науково-практичних конференціях в Україні та за кордоном.

Оцінка структури, змісту та форми дисертації. Дисертацією є рукопис викладений на 183 сторінках. Дисертаційна робота складається зі вступу, огляду літератури, опису матеріалів і методів дослідження, розділу власних досліджень, аналізу та узагальнення отриманих результатів, висновків, практичних рекомендацій та додатків. Робота ілюстрована 25 таблицями. Список використаної літератури складено з 281 джерела, з них 110 кирилицею та 171 латиною.

В анотації згідно з існуючими вимогами, українською та англійською мовами стисло представлено результати дисертаційного дослідження з акцентом на їх новизну та практичне значення, наведено список публікацій за темою дослідження.

Вступ надає вичерпну характеристику актуальності обраного напрямку дослідження, інформацію щодо його мети, завдань, об'єкту та предмету дослідження; застосованих методів дослідження; наукової новизни та практичного значення; впровадження отриманих результатів; особистого внеску автора; публікацій за матеріалами роботи та обсягу й структури дисертації.

Зауважень немає.

Розділ 1. Вплив ортодонтичного лікування на здоров'я пародонта (огляд літератури) викладено на 26 сторінках і структуровано на 2 підрозділи, в яких викладено інформацію щодо впливу ортодонтичного лікування зубощелепних аномалій та деформацій на розвиток захворювань тканин пародонта (підрозділ 1.1) та застосування ортодонтичного лікування у дорослих (підрозділ 1.2). Розділ має підсумовуючий висновок, який ще раз підкреслює актуальність обраного напрямку досліджень. Огляд літератури викладено в аналітичному стилі та доводить широку професійну обізнаність дисертанта з даною проблемою. Аналіз публікацій дозволив зробити висновок про вплив ортодонтичного лікування на пародонт та гігієнічний стан порожнини рота.

Принципових зауважень до розділу немає. Але можливо було б доцільно у підрозділі 1.2 сконцентруватися лише на ортодонтичному лікуванні пацієнтів з пародонтитом, а не на ортодонтичному лікуванні дорослих осіб в цілому.

У розділі 2 «**Матеріали та методи дослідження**» на 9 сторінках у двох підрозділах надано ретельну характеристику проведених досліджень. Підрозділ 2.1 представляє дизайн дисертаційного дослідження, а підрозділ 2.2 – матеріали та методи дослідження: клінічні та інструментальні.

Розділ ілюстровано 5 таблицями.

Принципових зауважень до розділу немає. Але, підрозділ у 2.2. краще було б надати іншу назву і зазначити статистичну функцію в назвах таблиць.

Розділ 3 «Розповсюдженість зубощелепних аномалій та ефективності застосування ортодонтичного лікування» (51 сторінка, 20 таблиць). Матеріал розділу розподілено на 5 підрозділів, з яких третій, четвертий та п'ятий мають ще й пункти. Так, підрозділ 3.1 присвячено визначенню розповсюдженості зубощелепних аномалій у хворих на генералізований пародонтит молодого віку; підрозділ 3.2 – визначенню

ефективності раннього ортодонтичного лікування хворих на генералізований пародонтит молодого віку з використанням знімної ортодонтичної апаратури та її вплив на гігієнічний стан пародонта; підрозділ 3.3 – визначенню ефективності застосування ортодонтичного лікування хворих на генералізований пародонтит з використанням препарату для стимуляції мінералізації альвеолярної кістки; підрозділ 3.4 – визначенню ефективності застосування медикаментозного комплексу для стимуляції утворення альвеолярної кістки при ортодонтичному лікуванні хворих на генералізований пародонтит, у яких переважає діяльність симпатичного відділу вегетативної нервової системи; і, нарешті, підрозділ 3.5 – визначенню ефективності застосування медикаментозного комплексу для стимуляції утворення альвеолярної кістки при ортодонтичному лікуванні хворих на генералізований пародонтит, у яких переважає діяльність симпатичного відділу вегетативної нервової системи.

За результатами проведеного дослідження доведено, що перші прояви травматичної оклюзії, які можуть привести до зубощелепних деформацій, виявлені практично у 100% хворих на генералізований пародонтит. Тобто, раннє усунення проявів травматичної оклюзії та ортодонтичне лікування (у разі необхідності) у комплексному лікуванні генералізованого пародонтиту, може значно підвищити ефективність його лікування.

Проведене дослідження показало, що поєднання захворювання пародонта зі зміщенням зубів потребує проведення у комплексному лікуванні ортодонтичних методів лікування. Їх застосування певним чином погіршує стан пародонта, який можна компенсувати відповідною корекцією медикаментозного лікування та раціональної гігієни порожнини рота.

Також після проведених досліджень дисертантка дійшла висновку про те, що корекція функцій вегетативної нервової системи (як симпатичної, так і парасимпатичної) у поєднанні з препаратом, що

підвищує мінералізацію кістки альвеолярного відростка, одночасно покращує ефективність медикаментозного та ортодонтичного лікування. Додаткове уведення до протоколу лікування цього препарату дозволяє досягти більш стабільних результатів лікування хворих на генералізований пародонтит та зберегти наявний рівень прикріплення. Ефективність запропонованого лікування підтверджено клінічними та біохімічними показниками.

Зауваження до розділу мають виключно технічний характер.

Розподіл матеріалу доцільно було б зробити не на підрозділи, а на окремі розділи – на два або три, що сприяло би кращому сприйняттю викладеного матеріалу.

Розділ «Аналіз і узагальнення отриманих результатів дослідження» представлено на 14 сторінках, на яких в стислому вигляді висвітлено результати проведеного дисертаційного дослідження.

Зауважень до розділу немає.

Висновки, їх п'ять, викладені чітко, послідовно, обґрунтовано і логічно, відповідають меті й завданням даного дисертаційного дослідження.

Висновки мають наукову та практичну цінність, стисло підсумовують основні здобутки дисертаційної роботи.

Зауваження: доцільно було б збільшити наповнення цифровими даними.

Практичні рекомендації реальні для практичного використання.

Список літератури складений в алфавітному порядку, оформлений відповідно до чинних бібліографічних вимог та включає 281 джерело, з яких 110 кирилицею та 171 латиною. Джерела інформації є сучасними та відповідають основному змісту дисертації. Частка джерел, опублікованих до 2019 року не перебільшує 1 відсотка.

У додатку А1 представлений список публікацій Батіг І.В. за темою роботи та інформація щодо апробації результатів дисертації; у додатках

Б1-Б4 – акти впровадження в лікувальний процес; у додатках Б5-Б12 – акти впровадження у навчальний процес.

Повнота викладу результатів дисертації у наукових фахових виданнях. Матеріали та основні положення дисертаційної роботи Батіг І.В. опубліковано у 9 наукових роботах, серед яких 4 статті у фахових виданнях, рекомендованих ДАК України. Опубліковані праці повністю охоплюють всі розділи дисертації. Опубліковано 5 - тез доповідей у матеріалах науково-практичних конференцій.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації). За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації Батіг І.В. «Особливості ортодонтичного лікування хворих на генералізований пародонтит молодого віку» не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації. Текст представлених матеріалів дисертації І.В. Батіг є оригінальним на 95,54% (Довідка №05-24/к, видана комісією про проведення первинної експертизи на наявність плагіату Буковинського державного медичного університету). Дисертація та наявні за її темою публікації не містять академічного плагіату.

Необхідно зазначити, що дисертаційна І.В. Батіг має незначні технічні й граматичні й стилістичні недоліки, зустрічаються комерційні назви препаратів замість діючої речовини. Але висловлені зауваження щодо виявлених недоліків не є принциповими, вони мають виключно рекомендаційний характер і тому не знижують наукової цінності дисертаційної роботи.

Слід також наголосити, що отримані результати Іриною Вікторівною Батіг мають беззаперечне теоретичне й практичне значення не лише для клініки ортодонтії та терапевтичної стоматології, а й для сімейної медицини також.

Разом з цим, в процесі аналізу роботи виникло декілька запитань дискусійного характеру, які потребують додаткового пояснення, а саме:

1. Як ви визначали тип вегетативної нервової системи у пацієнтів із стоматологічною патологією? Чи можуть проводити визначення типу вегетативної нервової системи лікарі-стоматологи в межах свого прийому?

2. Чи враховували ви інші хронічні захворювання пародонта та слизової оболонки ротової порожнини при формуванні груп дослідження та відборі пацієнтів?

3. Як Ви вважаєте, якою повинна бути первинна профілактика захворювань пародонту в ортодонтичних хворих?

Висновок. Дисертаційна робота Батіг Ірини Вікторівни «Особливості ортодонтичного лікування хворих на генералізований пародонтит молодого віку» є завершеною працею, у якій отримані нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати, що вирішують важливе наукове завдання, спрямоване на підвищення ефективності ортодонтичного лікування хворих на генералізований пародонтит молодого віку залежно від переважання типу вегетативної нервової системи та шляхом застосування медикаментозного препарату для стимуляції утворення альвеолярної кістки.

За актуальністю, методичним рівнем виконання, новизною і практичним значенням отриманих результатів, обґрунтованістю наукових положень і висновків, їх достовірністю та повнотою викладу в опублікованих працях, дисертаційна робота Батіг Ірини Вікторівни «Особливості ортодонтичного лікування хворих на генералізований пародонтит молодого віку» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії №, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, відносно дисертацій на здобуття

ступеня доктора філософії та «Вимогам до оформлення дисертацій», затверджених наказом МОН України від 12 січня 2017 року за № 40, що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 22-Охорона здоров'я за спеціальністю 221-Стоматологія, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії.

Офіційний опонент:

**професор кафедри стоматології
Харківського національного
медичного університету МОЗ України,
доктор медичних наук, професор**

Ірина СОКОЛОВА

